

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

Бойко Юлія Іванівна

УДК 311.17:336.221.262

**СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО
БЮДЖЕТІВ УСІХ РІВНІВ (РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ)**

Спеціальність 08.00.10 – Статистика

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ - 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі економічного аналізу і статистики Тернопільського національного економічного університету Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль

- Науковий керівник:** кандидат економічних наук, доцент
Шост Іван Михайлович
Тернопільський національний економічний університет,
доцент кафедри економічного аналізу і статистики
- Офіційні опоненти:** доктор економічних наук, професор
Ковтун Наталія Василівна
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри статистики та демографії
- кандидат економічних наук, доцент
Захожай Костянтин Валерійович
ДВНЗ «Київський університет управління та підприємництва»,
доцент кафедри фінансів та кредиту

Захист відбудеться «30» червня 2014 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.07 у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Міністерства освіти і науки України за адресою: 03680, м. Київ, просп. Перемоги, 54/1, ауд. 203.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дегтярівська 49-Г, ауд. 601.

Автореферат розісланий «26» травня 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук,
доцент

С. С. Ващаєв

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проведення раціональної податкової політики і створення дієвої податкової системи - важливі завдання держави, оскільки податки є потужним механізмом регулювання економічних процесів. Як і бюджетні процеси, податкові надходження є мінливими явищами у часі та просторі, що перебувають у безперервному русі, розвитку. Зважаючи на властивість системи оподаткування впливати на економічну активність держави та суб'єктів господарювання і її мінливість у часі, виникає потреба теоретичного переосмислення процесу оподаткування, удосконалення науково-методичного забезпечення статистичного аналізу податкових надходжень та проведення відповідних практичних досліджень.

Податковий вплив на економіку потребує контрольованості, чіткої спланованості, системності та прогнозованості управлінських рішень. Обсяги та структуру наповнення бюджету податковими платежами визначають методами бюджетної, у тому числі податкової статистики. Всебічний статистичний аналіз податкових надходжень забезпечує підвищення значимості інформації та її аналітичної цінності при прийнятті управлінських рішень органами державної влади.

Багато учених-фінансистів приділяли увагу розгляду категорії податків, теоретичних та практичних аспектів оподаткування: О. Василик, А. Крисоватий, І. Лютий, А. Соколовська, В. Федосов. Розробці методологічних засад податкової статистики присвячені наукові праці О. Амоші, В. Вікрі, С. Герасименка, А. Головача, А. Єріної, Д. Журавського, В. Захожая, К. Захожая, Ю. Мороз, Р. Моторина, Н. Парфенцевої, В. Федосова, А. Чугаєва, А. Шустікова. Особливості планування податкових надходжень розглянуто у дослідженнях Н. Бабіч, В. Бочарнікова, Т. Василькової, К. Захарова, О. Іщука, А. Кізими, М. Лаби, В. Ніколаєва, Л. Тарангул.

Наукові здобутки учених мають важливе значення у сфері оподаткування. Однак, зміна економічного середовища, глобальних та локальних завдань економічного розвитку, окремих фіскальних механізмів за певних обставин та часу зумовлюють формування нових елементів податкової системи і політики її реалізації. У зв'язку з цим, виникає потреба подальшого вдосконалення теоретико-методологічних засад статистичного аналізу податкових надходжень до Державного та місцевих бюджетів України. Застосування статистичного аналізу дає можливість отримати об'єктивну оцінку стану, закономірностей та тенденцій розвитку процесу оподаткування як бази прийняття управлінських рішень щодо забезпечення раціональної податкової політики.

Викладене вище зумовило вибір теми дисертаційної роботи, її мету, завдання, логіку і виклад матеріалу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри економічного аналізу і статистики Тернопільського національного

економічного університету у межах теми «Методологія та методика статистичного дослідження закономірностей економічних, соціальних і демографічних процесів на регіональному рівні» (Державний реєстраційний номер 0107U012226) та «Актуальні проблеми розвитку теорії та практики економічного аналізу» (Державний реєстраційний номер 0110U001127).

У межах цих тем досліджено методологію статистичного аналізу процесу оподаткування, сформовано систему статистичних показників, що забезпечує проведення аналізу податкових надходжень до бюджету, розроблено методика виокремлення однорідних територіальних зон за динамікою сплати податків. Отримані наукові результати автора сприятимуть розробленню рекомендацій щодо вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення управління податковими надходженнями.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування методологічних підходів та розроблення рекомендацій щодо вдосконалення статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету.

Реалізація поставленої мети зумовлює вирішення таких завдань:

- на основі аналізу зарубіжного та вітчизняного досвіду розкрити особливості податкових платежів, теоретично обґрунтувати сутність поняття «податкові надходження до бюджету» як об'єкта статистичного дослідження;
- встановити методологічні основи статистичного аналізу оподаткування та його роль у механізмі регулювання наповнення бюджету податковими платежами;
- обґрунтувати методологічні засади інформаційного забезпечення статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету;
- розширити основні напрями статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету;
- вдосконалити методичні та організаційні підходи формування системи показників статистичного аналізу надходжень податкових платежів до бюджету;
- здійснити статистичний аналіз сплати податків до бюджету Тернопільської області та визначити тенденції цього процесу;
- визначити місце та роль факторного аналізу у прийнятті управлінських рішень щодо оподаткування та проаналізувати вплив факторів на обсяг податкових надходжень на прикладі даних Тернопільської області;
- здійснити рейтингове оцінювання районів регіону на основі інтегрального показника сплати податку на прибуток підприємств;
- удосконалити методичні підходи до визначення обсягів податкових надходжень до бюджету на перспективу.

Об'єктом дослідження є податкові надходження до бюджету.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету.

Методи дослідження базуються на загальнонаукових засадах та фундаментальних положеннях статистичної науки. У дисертаційній роботі систематизовано досвід досліджень сплати податків, використано порівняльний аналіз, синтез, застосовано методи статистичного аналізу:

зведення та групування, аналіз рядів динаміки та розподілу, взаємозв'язків, комплексних статистичних коефіцієнтів, статистичних рівнянь залежностей, факторного та кластерного аналізу, графічний та табличний методи.

Розрахунки в роботі проводилися з використанням таких програм: «Метод комплексних статистичних коефіцієнтів», «Метод статистичних рівнянь залежностей», Microsoft Excel, STADIA, Statgraphics Centurion XVI.

Інформаційну базу становили чинні законодавчі та нормативно-правові акти України, серед яких Податковий кодекс України, Бюджетний кодекс України, Закони України «Про Державний бюджет України» на відповідні роки, звітність Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, Державної податкової служби України, наукові праці українських і зарубіжних учених з питань оподаткування та статистичного аналізу податкових надходжень, результати особистих розрахунків автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні методологічних засад і методичних підходів та розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету на рівні регіону. Найбільш вагомими результатами, що мають теоретичну та практичну цінність, містять елементи наукової новизни, полягають у такому:

удосконалено:

- методичні засади статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету, на основі яких здійснено аналіз сплати податків у Тернопільській області, що слугує базою для прийняття управлінських рішень державними органами влади для забезпечення стійкого економічного становища на мезорівні;

- основні напрями статистичного аналізу податкових надходжень, які сприяють розкриттю особливостей прояву цього процесу в ринкових умовах;

- систему статистичних показників аналізу податкових надходжень шляхом виокремлення блоків показників, адаптованих до наявних джерел інформації, що дозволяють розширити можливості статистичного аналізу обсягів сплати податків до бюджету;

- класифікацію факторів впливу на обсяг податкових надходжень до бюджету, проведення на їх основі аналізу динаміки та виокремлення однорідних територіальних зон у кластери за динамікою податкових надходжень, що дасть можливість розробити заходи підвищення ефективності оподаткування;

- методичні підходи статистичного оцінювання взаємозв'язку обсягу валового регіонального продукту, кількості платників податків, які опосередковано характеризують рівень розвитку бізнесу, та обсягу податкових надходжень. Результати цього аналізу є базою для розрахунку нормативних соціально-економічних показників регіону, що впливають на наповнення бюджету податками;

набули подальшого розвитку:

- теоретичні підходи щодо формування механізму регулювання податкових надходжень до бюджету, з метою визначення ролі та місця статистичного аналізу, що є сполучною ланкою між процесом отримання, опрацювання інформації та прийняттям ефективних управлінських рішень;

- рейтингове оцінювання районів області за значенням інтегрального показника надходжень податку на прибуток підприємств методом комплексних статистичних коефіцієнтів з метою прийняття ефективних управлінських рішень щодо повноти та своєчасності сплати податків;

- методичні підходи визначення обсягів податкових надходжень до бюджету на перспективу, результати якого слугуватимуть орієнтиром для застосування превентивних заходів податкової політики, що повинні спрямовуватись на стимулювання розвитку бізнесу, як основного джерела доходів бюджету.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні рекомендацій щодо удосконалення податкової статистики, що сприятиме економічному зростанню регіонів України. Реалізація результатів наукового дослідження щодо побудови податкової статистики сприяє: одержанню достовірної інформації на основі використання системи статистичних показників, що забезпечують всебічну характеристику процесу оподаткування; визначенню обсягу податкових надходжень на перспективу у взаємозв'язку з факторами впливу; ранжуванню районів за інтегральною оцінкою сплати податків.

Науково-практичні рекомендації стосовно розрахунку інтегральної рейтингової оцінки територіально-адміністративних одиниць області впроваджені в практичну діяльність Головного управління Міндоходів у Тернопільській області (довідка № 5466/5/19-10-17-01-21-3/1011 від 15.10.2013 р.). Пропозиції щодо комплексного статистичного аналізу стану оподаткування в області використано Департаментом фінансів Тернопільської обласної державної адміністрації (довідка № 5-01/61-1609 від 15.10.2013 р.). Результати проведеного дослідження щодо визначення взаємозв'язку основних показників регіонального розвитку та обсягу сплати податків до бюджету знайшли своє відображення в практичній роботі Головного управління статистики у Тернопільській області (довідка № 05/2-11/209 від 19.11.2013 р.). Основні теоретичні висновки та практичні рекомендації використовують у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету під час викладання дисциплін «Фіскальна статистика», «Адміністрування податків», «Бюджетний менеджмент», «Податковий менеджмент», «Податкові розрахунки і звітність» (довідка про впровадження № 126-33/2650 від 26.11.2013 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є завершеним науковим дослідженням. Усі теоретико-методологічні положення та рекомендації автор розробила самостійно. Вони містять авторський підхід до розв'язання проблем статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету. З

наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї, положення та розробки, які є особистим здобутком автора.

Апробація результатів дослідження. Результати наукового дослідження апробовано на Міжнародній науково-практичній конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених «Можливості та перспективи забезпечення стійкого економічного розвитку України: проблеми та шляхи вирішення» (лютий, 2012, м. Київ), XII Міжнародній науково-практичній конференції аспірантів та студентів «Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем» (березень, 2012, м. Львів), Шестой международной научно-практической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых «Современные задачи прикладной статистики, промышленной, актуарной и финансовой математики» (квітень, 2012, м. Донецьк), XII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Статистична оцінка соціально-економічного розвитку» (квітень, 2012, м. Хмельницький), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Перспективи розвитку фінансової системи України» (квітень, 2012, м. Тернопіль), I Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Суперечності та тенденції сучасної економічної динаміки» (квітень, 2012, м. Чернівці), в Електронному науковому журналі «Вопросы современной экономики» (2013).

Публікації. Основні результати дослідження автор опублікувала у 14 наукових працях загальним обсягом 4,70 друк. арк., з яких особисто автору належить 4,40 друк. арк., з них: 6 статей у наукових фахових виданнях, 1 стаття у науковому виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз, та 7 – в інших виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 168 сторінок друкованого тексту. Робота містить 41 таблицю на 27 стор., 23 рисунки на 14 стор., 24 додатки на 29 стор. Список використаних джерел налічує 186 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено інформацію щодо апробації та публікації результатів дослідження.

У розділі 1 «Теоретико-методологічні засади статистичного аналізу податкових надходжень» визначено сутність процесу оподаткування та податкових надходжень до бюджету як об'єкта статистичного дослідження, методологічні засади та інформаційне забезпечення статистичного аналізу.

Зазначено, що для ефективного управління економікою країни потрібно створити дієву податкову систему, адже податки формують основу дохідної частини бюджету, що є матеріальним забезпеченням виконання державою покладених на неї функцій, та виступають дієвим механізмом регулювання

економічних процесів. Прийняття ефективних управлінських рішень залежить від результатів статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету.

Визначено сутність податків, як об'єкта статистичного аналізу, їх функції, роль у якості фінансового регулятора економіки країни. Обґрунтовано необхідність повсякчасного проведення статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету та оновлення методики його проведення (рис. 1).

Рис. 1. Роль статистичного аналізу у процесі державного регулювання податкових надходжень

Джерело: складено автором

Встановлено, що надходження податкових платежів до бюджету формуються під впливом об'єктивних і суб'єктивних, внутрішніх і зовнішніх чинників, первинної та вторинної дії, які потребують детального вивчення – здійснення статистичного аналізу в конкретних умовах місця і часу. Доведено вплив податків на соціально-економічні процеси.

Визначена особлива роль адміністрування у формуванні та сплаті податків до бюджету. Від того, наскільки вдало відбувається організація адміністративного процесу на місцях, залежатиме не тільки ступінь наповнення бюджету держави, але і відношення платників податків до податкової політики в цілому.

Результати дослідження інформаційно-аналітичного забезпечення статистичного аналізу процесу оподаткування доводять необхідність застосування вдосконалених методичних підходів (визначення факторів впливу на обсяг податкових надходжень, рейтингу територіально-адміністративних одиниць щодо сплати податків, розрахунку їх обсягу на перспективу) в мінливих умовах ринкового середовища. Це сприяє формуванню інформаційно-аналітичного забезпечення управління системою оподаткування. Важливим є отримання інформації, що відповідає вимогам міжнародних статистичних організацій, якісного її опрацювання й аналізу, формування на її основі науково обґрунтованих управлінських рішень.

Пріоритетні завдання податкових органів щодо отримання достовірної інформації знаходяться в площині прозорого та простого адміністрування податків. Передумовою цього є статистичний підхід до формування податкової історії платників податків.

У розділі 2 «Методичні засади статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету» охарактеризовано напрями та систему методів статистичного аналізу податкових платежів, систематизовано та удосконалено систему статистичних показників, запропоновано методичний підхід комплексного статистичного дослідження сплати податків на рівні регіону.

Характеристика поточного стану збору податкових платежів, виявлення та вимірювання фактів, причин відхилень від попередніх періодів чи запланованого обсягу забезпечується завдяки використанню визначеної методології, методики та системи статистичних показників.

З метою формування відповідного статистичного забезпечення у дисертації обґрунтовано та доведено необхідність проведення статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету за такими напрямками: аналіз інтенсивності динаміки та тенденцій змін у сплаті податків, оцінювання стану та структури податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів, аналіз ступеня виконання планових показників, виявлення факторів впливу на обсяг сплати податків, рейтингове оцінювання районів щодо стану податкових надходжень, визначення резерву оподаткування, оцінювання ефективності адміністрування податків.

Проведення всебічного аналізу сплати податків потрібно здійснювати використовуючи широкий спектр статистичних методів дослідження. Застосуванню підлягають ті методи, які на конкретному етапі можуть забезпечити найбільш повну і всебічну характеристику процесу оподаткування. До них належать методи динамічного та структурного аналізу, кореляційно-регресійні моделі, факторного аналізу, рейтингової оцінки, визначення взаємозв'язків основних соціально-економічних показників.

Не менш важливе значення у статистичному аналізі сплати податків відіграє система статистичних показників. В роботі, відповідно до визначених теоретико-методологічних засад статистичного аналізу оподаткування, запропоновано використовувати систему аналітичних

показників, яка містить вісім блоків, що розглядаються як окремі підсистеми і характеризують ключові аспекти процесу сплати податків. До таких блоків належать показники обсягу податкових надходжень, їх рівня, динаміки, структури, внутрішньорічних коливань, оцінки стану оподаткування, аналізу впливу факторів та резерву оподаткування. Перший блок показників включає вхідні дані, що інформують про фактичний та плановий обсяг податкових надходжень і є базою для розрахунку усіх інших аналітичних блоків.

Сформована система статистичних показників впорядковує процес дослідження податкових надходжень, виявлення тенденцій та змін. Вона може адаптовуватись до розвитку процесу оподаткування, що є основою для підвищення аналітичної значущості та цінності статистичної інформації, яка допомагає охарактеризувати діяльність різних рівнів управління і, водночас, є базою прийняття управлінських рішень.

У дисертаційній роботі, відповідно до удосконаленої системи показників, здійснено статистичний аналіз надходжень податкових платежів до бюджету в Тернопільській області.

Як свідчать результати проведеного в дослідженні аналізу, в 2009 році в Тернопільській області спостерігався значний спад податкових надходжень до Зведеного бюджету (темп зниження 7%) (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка податкових надходжень до бюджету в Тернопільській області за 2006 – 2011 рр.

Показники	2006	2007	2008	2009	2010	2011
А	1	2	3	4	5	6
Зведений бюджет						
Фактичні надходження податкових платежів, млн. грн.	715,37	936,79	1247,64	1160,35	1353,84	1562,94
Абсолютний приріст, млн. грн.	-	221,42	310,85	-87,29	193,49	209,10
Темпи приросту, %	-	30,95	33,18	-7,00	16,68	15,45
Державний бюджет України						
Фактичні надходження податкових платежів, млн. грн.	365,87	435,52	571,52	473,34	549,74	673,00
Абсолютний приріст, млн. грн.	-	69,65	136,00	-98,18	76,40	123,26
Темпи приросту, %	-	19,04	31,23	-17,18	16,14	22,42
Частка у надходженнях до зведеного бюджету Тернопільської області, %	51,14	46,49	45,81	40,79	40,61	43,06
Місцеві бюджети						
Фактичні надходження податкових платежів, млн. грн.	349,50	501,27	676,12	687,01	804,10	889,95
Абсолютний приріст, млн. грн.	-	151,77	174,85	10,89	117,09	85,85
Темпи приросту, %	-	43,42	34,88	1,61	17,04	10,68
Частка у надходженнях до Зведеного бюджету Тернопільської області, %	48,86	53,51	54,19	59,21	59,39	56,94

Джерело: розраховано на основі даних податкової звітності Тернопільської області

Така ситуація зумовлена економічною кризою, унаслідок чого знизилась купівельна спроможність населення та темп приросту ВРП.

Встановлено наявність варіації у надходженнях платежів з районів Тернопільської області, при чому коефіцієнт територіальної нерівномірності становить 1,87.

Визначений коефіцієнт структурних зрушень за видами платежів свідчить про те, що структура податкових надходжень до бюджету в Тернопільській області в 2011 році відрізняється від їх структури в 2010 році в середньому на 0,5 відсоткових пункти, що свідчить про стабільність надходжень за видами платежів у динаміці.

Проаналізовано прогнозні значення показників за кожним видом платежів в Тернопільській області. Зазначено, що в 2011 році недовиконання обсягу прогнозних надходжень до Державного бюджету України становило 1,9%, що зумовлено нижчим рівнем сплати ПДВ та акцизного збору (відповідно 91,1% та 87,7% запланованого обсягу).

Ефективність дії податків, як «вбудованих стабілізаторів» економіки, на рівні регіону визначається часткою податкових платежів у валовому регіональному продукті (ВРП). Запропоновано дієвість податкової системи і політики її реалізації оцінювати за допомогою застосування коефіцієнта еластичності податкових надходжень. Його використання уможливило визначення зміни обсягу платежів до бюджету залежно від зміни обсягу ВРП.

Результати дослідження свідчать, що у кризовий 2009 р. коефіцієнт еластичності мав від'ємне значення, що зумовлено зниженням обсягу сплати податків унаслідок низької купівельної спроможності населення. У 2011 р. у результаті змін в оподаткуванні (зменшення кількості податків, зниження ставок оподаткування) темп приросту ВРП перевищив темп приросту обсягу податкових надходжень.

У розділі 3 «Статистичний аналіз податкових надходжень до бюджету Тернопільської області» охарактеризовано систему податкових надходжень в Тернопільській області: визначено фактори впливу на розмір податкових платежів до бюджету, проаналізовано надходження від податку на прибуток підприємств у районах, встановлено особливості організації розрахунків збору податкових надходжень до бюджету на перспективу.

За результатами аналізу динаміки податкових надходжень відносно ВРП встановлено, що рівень податкових надходжень в 2011 р. порівняно із 2010 р. знизився на 1,05 в.п. Така ситуація зумовлена тим, що у зазначений період темп зростання ВРП є вищим, ніж темп зростання податкових надходжень. Зменшення на 1,05 в.п. частки податкових надходжень у ВРП зумовлено зростанням обсягу податкових надходжень до бюджету на 1,64 в.п., а за рахунок зміни рівня ВРП значення цього показника зменшилося на 2,69 в.п. У дисертаційній роботі на основі індексного аналізу визначено, що зростання обсягу податкових надходжень відбулося за рахунок збільшення розміру ВРП.

Визначено, що у 2011 р. порівняно із 2010 р. за рахунок зменшення кількості платників податків у Тернопільській області рівень податкового навантаження на одного платника зріс на 3,82 тис. грн. При цьому темпи приросту обсягу податкових надходжень, кількості платників податків і рівня

податкового навантаження на одного платника становлять 15,45 %; -1,28 %; 16,96 % відповідно. Обсяг податкових надходжень за рахунок зміни рівня податкового навантаження на одного платника збільшився на 226,5 млн. грн., а у зв'язку зі зміною чисельності платників податків зменшився на 17,4 млн. грн.

Встановлено, що інтенсивним фактором виступає податкове навантаження на одного платника, екстенсивним – зростання кількості платників податків, бази оподаткування. Причому індикатор інтенсифікації, який визначається як питома вага приросту обсягу податкових надходжень за рахунок зростання рівня податкового навантаження на одного платника в загальному прирості обсягу податкових надходжень до бюджету Тернопільської області, становить 108,32 %.

У дисертаційній роботі, шляхом виявлення прихованих взаємозалежностей між показниками на основі методу головних компонент, визначені основні фактори, що впливають на динаміку надходжень податкових платежів до бюджету Тернопільської області. Такими факторами є трудовий потенціал території та фінансова стабільність економіки регіону. Кількість факторів визначається величиною накопиченої дисперсії, яка становить 76,75 %. Отже, визначені фактори пояснюють 76,75 % мінливості надходжень податкових платежів до бюджету. Частка першого компонента становить 41,34 %, другого – 35,41 %.

Для інтерпретації економічного змісту кожної головної компоненти відібрано найбільші за модулем факторні навантаження таким чином, щоб їх частка в загальному підсумку (коефіцієнт нормативності) становила не менше 80 % (табл. 2).

Таблиця 2

Результати факторного аналізу динаміки податкових надходжень до бюджету Тернопільської області

Показник	Факторні навантаження	
	Фактор 1	Фактор 2
П 1	-0,86	-0,02
П 2	0,37	0,83
П 3	-0,29	0,87
П 4	0,82	0,001
Загальна дисперсія, %	41,34	35,41
Накопичена дисперсія, %	-	76,75

Джерело: розраховано з використанням ППП Statgraphics Centurion

До першого фактора належить частка платників податків району в загальній їх кількості в Тернопільській області (П 1) та рівень податкового навантаження (П 4) (з факторним навантаженням 0,86% та 0,82% відповідно). Від'ємне значення навантаження першого фактора на показник питомої ваги платників у їх загальній сумі свідчить про те, що підвищення рівня надходжень до бюджету в формі податкових платежів у динаміці не є прямим наслідком зростання кількості платників. До другої головної компоненти відносяться показник внутрішньорічних коливань (П 2) та рівень планового завдання (П 3). Навантаження другого фактора на вищевказані

показники має однакову спрямованість і становить 0,83% та 0,87% відповідно.

Доведено необхідність застосування багатомірного групування районів за динамікою податкових надходжень до бюджету, що дозволило виокремити однорідні територіальні зони в Тернопільській області. На основі визначених факторів впливу в дисертації здійснено статистичний аналіз динаміки податкових надходжень на районному рівні (рис. 2).

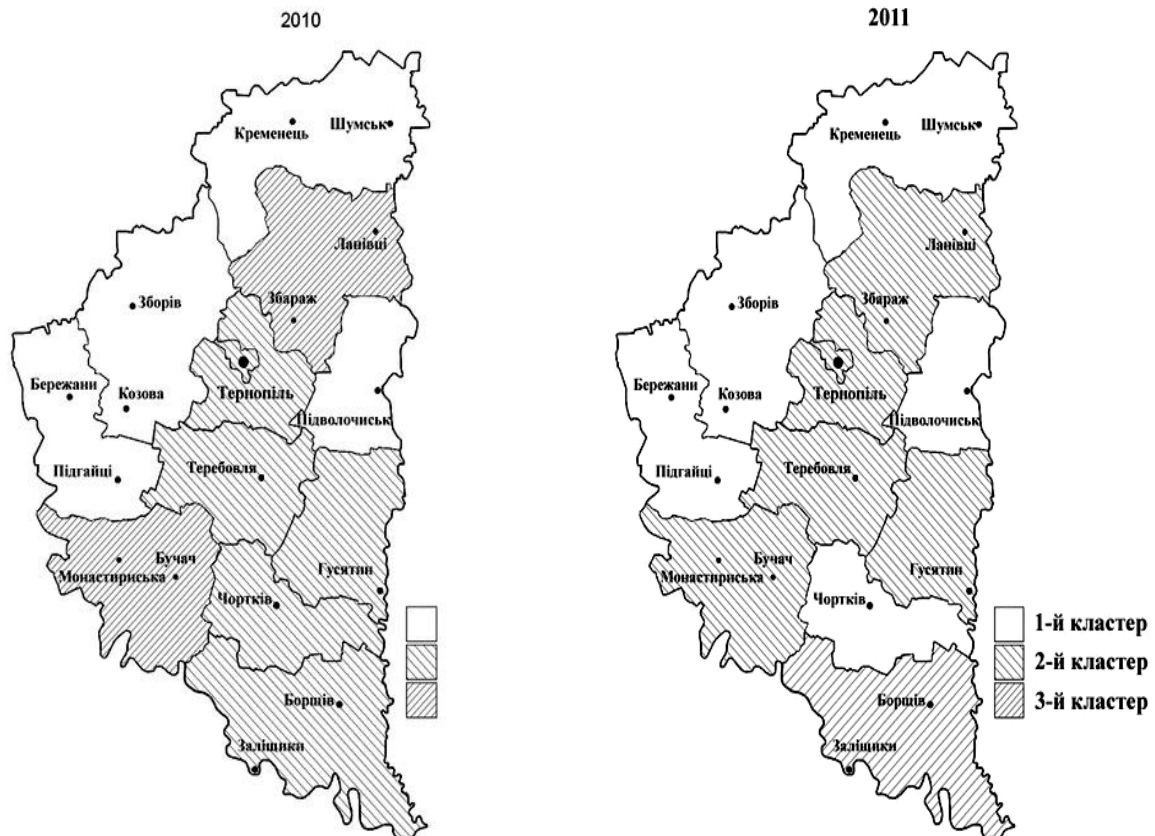

Рис. 2. Розподіл районів на однорідні територіальні зони за динамікою податкових надходжень до бюджету в 2010 та 2011 рр.

Найвищими темпами змінювався обсяг податкових надходжень у районах, що ввійшли до третього кластера (темп росту понад 132,0%), темп їх росту у районах, що відносяться до другого кластера - від 109,0% до 131,0%, у районів першого кластера темп росту обсягів сплати податків коливався у межах від 77,0% до 108,0%.

Результати дослідження сприятимуть вибору заходів, щодо поліпшення ситуації у виокремлених однорідних територіях, застосуванню механізмів державної підтримки.

Важливим напрямом статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету є рейтингове оцінювання районів області, що надасть характеристику ефективності податкової політики та сприятиме визначенню стану оподаткування і потенційних можливостей територій.

Визначення рейтингу районів Тернопільської області запропоновано провести за обсягом надходжень податку на прибуток підприємств, як важливого бюджетоутворюючого платежу, що здійснює регулюючу функцію. Інтегральну оцінку визначено з використанням методу суми місць

та методу комплексних статистичних коефіцієнтів. Для розрахунку інтегральної оцінки сформовано перелік вихідних показників: частка податку на прибуток підприємств у загальному обсязі податкових надходжень, виконання планових показників надходжень, відносна величина динаміки, коефіцієнт локалізації.

Рейтингове оцінювання районів щодо надходжень від податку на прибуток підприємств методом суми місць проводиться в чотири етапи. На першому етапі формується масив первинних даних. Другий передбачає здійснення статистичного аналізу на основі запропонованих показників. На третьому етапі визначається місце районів у рейтингу за кожним із показників. Четвертий етап передбачає розрахунок інтегральної оцінки та встановлення рейтингу адміністративно-територіальних одиниць.

Доведено необхідність застосування для рейтингового оцінювання районів за обсягом податкових надходжень до бюджету методу комплексних статистичних коефіцієнтів, що дає змогу визначити місце кожної території в процесі оподаткування з урахуванням значення підсумкового комплексного коефіцієнта.

Інтегральну оцінку розраховано за формулою:

$$K_j = \sum_{i=1}^n \frac{\Delta x_{ji}}{R_i} \quad (1)$$

де K_j – комплексний коефіцієнт вагомості відхилень;

Δx_{ji} для показників-стимуляторів визначається як різниця між максимальним значенням i -го показника та значенням i -го показника j -го регіону;

Δx_{ji} для показників-дестимуляторів визначається як різниця між значенням i -го показника j -го регіону та мінімальним значенням i -го показника;

R_i – розмах варіації (різниця між максимальним та мінімальним значенням i -го показника);

n – кількість показників.

Коефіцієнт кореляції рангів, визначених запропонованими методами, у 2010 р. та 2011 р. становить 0,94 та 0,99 відповідно. Це свідчить про високий ступінь подібності інтегральних оцінок.

Отримані результати дають змогу оцінити потенціал окремих територій, вказують на можливість та необхідність застосування заходів державної підтримки бізнесу, як основного джерела доходів бюджету.

За допомогою одночинникових рівнянь залежностей встановлено, що на розмір податкових надходжень до бюджету Тернопільської області впливають такі основні показники регіонального розвитку як величина ВРП та кількість платників податків. Ступінь впливу кожного із них на результативну ознаку оцінено з використанням рівнянь багаточинникової

залежності методом статистичних рівнянь залежностей. Результати розрахунків свідчать, що на обсяг податкових надходжень більшою мірою впливає величина ВРП (87,66 %), а від кількості платників він залежить на 12,34 %.

Визначено тенденції надходжень податкових платежів до бюджету Тернопільської області. Враховуючи статистичну значущість оціночних параметрів регресійних рівнянь, для кожного виду надходжень відібрані найбільш адекватні моделі розрахунку обсягу надходжень податків до бюджету на перспективу. Обчислені показники загального розміру податкових платежів у 2013 році становлять 95,45% розміру фактичної сплати податків до бюджету в Тернопільській області. Наявні відхилення зумовлені впливом таких факторів як підвищення ефективності діяльності окремих підприємств, звільнення працівників.

Аналіз податкових надходжень до бюджету в Тернопільській області, відповідно до запропонованої методології статистичного аналізу, є базою для виявлення статистичних закономірностей сплати податків, визначення особливостей територіальної диференціації.

Запропоновані в дисертаційній роботі методологічні засади статистичного аналізу податкових надходжень у теоретичному аспекті являють собою основу для розбудови та послідовного удосконалення фіскальної статистики як окремого напрямку статистичної науки; а в практичному – нове рішення щодо формування інформаційно-аналітичного забезпечення як надійної бази для розробки і підтримки управлінських рішень стосовно проведення ефективної податкової політики та створення передумов для економічного розвитку в країні.

ВИСНОВКИ

У дисертації теоретично узагальнено та запропоновано новий підхід до вирішення наукового завдання щодо удосконалення методології статистичного аналізу податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів. Його реалізація сприятиме підвищенню наукового рівня та обґрунтованості управлінських рішень державних органів влади щодо наповнення бюджету коштами за рахунок податкових платежів.

Обґрунтовані в дисертації положення мають теоретичну та практичну цінність для поліпшення діяльності органів статистики та державного управління у контексті формування теоретико-методологічних засад статистичного аналізу податкових надходжень до бюджетів.

Одержані результати проведених досліджень дають підстави зробити такі висновки:

1. Економічне зростання залежить від наповнення дохідної частини бюджету за рахунок ефективної діяльності суб'єктів господарювання. Податкові надходження виступають дієвим інструментом макроекономічного впливу на розвиток економіки країни. Саме цим і визначається необхідність удосконалення методологічних основ статистичного забезпечення

державного управління податковими надходженнями до бюджетів усіх рівнів.

2. Визначено, що регіональна податкова політика є складовою фінансової та економічної політики держави, сутність якої, механізм розроблення та реалізації впливають із концепції регіонального розвитку. Доведено, що на основі результатів статистичного аналізу проводиться ефективно регулювання податкових надходжень, оскільки статистична методологія допомагає дослідити та проаналізувати закономірності функціонування та розвитку процесу оподаткування, а результати аналізу слугують базою прийняття управлінських рішень.

3. Ефективність управлінських рішень передбачає наявність якісної інформаційно-аналітичної бази для вирішення питань щодо своєчасного наповнення бюджету податковими платежами, враховуючи виявлені тенденції, закономірності розвитку територій, їх особливості. Сформована система інформаційно-аналітичного забезпечення статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету є базою для передбачення можливих наслідків різних варіантів розвитку подій, їх причино-наслідкових зв'язків.

4. Запропоновані напрями статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету сприяють отриманню всебічної характеристики процесу оподаткування для задоволення потреб соціально-економічних суб'єктів та органів управління. До таких напрямів належать: аналіз динаміки та структури податкових надходжень; аналіз обсягу податкового боргу та переplat; порівняльний аналіз фактичних надходжень з плановими; факторний аналіз; рейтингове оцінювання; аналіз резерву оподаткування; аналіз адміністрування податків.

5. Відповідно до напрямів статистичного аналізу, на основі вивчення та систематизації сучасних методичних підходів, запропоновано вдосконалену систему статистичних показників аналізу податкових надходжень з виокремленням блоків, що направлені на вирішення конкретних завдань. Визначено сутність кожного із блоків показників, які характеризують процес сплати податків (його тенденції, причинно-наслідкові зв'язки) та підвищують ступінь об'єктивності статистичного аналізу.

6. За результатами статистичного аналізу даних податкової статистики досліджено динаміку та структуру податкових надходжень в Тернопільській області, що характеризується значним рівнем варіації у надходженнях податків з районів. Доведено, що наслідки економічної кризи 2008-2009 рр. спричинили недовиконання планового рівня надходжень у 2009 та 2010 рр. Ступінь ефективності податкової системи і політики її реалізації оцінено з допомогою розрахованого коефіцієнта еластичності податкових надходжень у відношенні до ВРП за 2007 – 2011 рр., який у період дослідження коливався згідно зміни економічної ситуації в країні.

7. Доведено, що дослідження сутності та законів розвитку процесу оподаткування доцільно здійснювати з урахуванням його зв'язків з іншими показниками економічного розвитку із застосуванням факторного аналізу. Відповідно до його результатів встановлено, що динаміка податкових

надходжень залежить від зміни рівня ВРП, податкового навантаження на одного платника, кількості платників. Зазначимо, що серед цих показників на обсяг податків більшою мірою впливає величина ВРП, меншою – рівень податкового навантаження, найменше – кількість платників податків. Визначено, що основними факторами впливу на динаміку сплати податків у Тернопільській області є трудовий потенціал території та фінансова стабільність економіки регіону. Ефективним способом вирішення цього завдання слугував метод головних компонент. На основі результатів факторного аналізу проведено багатомірне групування районів з виокремленням їх в однорідні територіальні зони за динамікою сплати податків. За результатами характеристик кластерів можна констатувати наявність нерівномірності надходжень податків з районів Тернопільської області.

8. Обґрунтовано необхідність застосування методу комплексних статистичних коефіцієнтів з метою ранжування районів Тернопільської області щодо сплати податку на прибуток підприємств. Для реалізації цього завдання здійснено відповідне статистичне оцінювання з метою порівняння можливостей кожного із районів області щодо збору податку на прибуток підприємств. Отримані результати свідчать про необхідність та можливість вживання заходів державної підтримки бізнесу.

9. Удосконалено методичні підходи щодо розрахунку обсягу податкових надходжень на перспективу. Зазначимо, що застосування методу статистичних рівнянь залежностей (шляхом обчислення одночинникових рівнянь) виявляє наявність та вид взаємозв'язку між ВРП та обсягом податкових надходжень до бюджету; кількістю платників і обсягом податкових надходжень. Встановлено, що на обсяг податкових надходжень до бюджету Тернопільської області більшою мірою впливає обсяг ВРП, ніж кількість платників, на що вказують результати рівняння багаточинникової залежності. Проаналізовано планові показники кожного із видів податкових надходжень до бюджету Тернопільської області та здійснено їх перспективні розрахунки, що на 95% передбачили обсяг сплати податків до бюджету Тернопільської області у 2013 р. Такі розрахунки є базою для вживання превентивних заходів щодо коригування податкової політики задля зміни економічної ситуації у бажаному напрямі.

Впровадження запропонованих рекомендацій у практику діяльності Головного управління Міндоходів у Тернопільській області, Департаменту фінансів Тернопільської обласної державної адміністрації та Головного управління статистики у Тернопільській області дає підстави стверджувати, що їх застосування сприятиме підвищенню рівня збалансованості податкової політики в області та державі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

у наукових фахових виданнях:

1. Бойко Ю. Методичні засади статистичного аналізу податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів / Ю. Бойко // Економіка та підприємництво: зб. наук. праць молодих учених та аспірантів. – К.:КНЕУ, 2011.– Випуск 27. – С. 104-112 (0,50 друк. арк.).

2. Бойко Ю.І. Теоретичні основи податкових надходжень до бюджетів як об'єкта статистичного дослідження / І. М. Шост, Ю. І. Бойко // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – С. 112-114 (0,30 друк. арк., з яких особисто автору належить 0,20 друк. арк. – викладені підходи до класифікації податкових платежів як об'єкта статистичного аналізу).

3. Бойко Ю. І. Аналіз динаміки податкових надходжень до бюджету Тернопільської області / Ю. І. Бойко // Формування ринкової економіки: зб. наук. праць. – К.: КНЕУ, 2012. – Випуск 27. – С. 364-374 (0,60 друк. арк.).

4. Бойко Ю.І. Основні принципи збору даних, необхідних для проведення статистичного аналізу податкових надходжень / І. М. Шост, Ю. І. Бойко // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2012. – Випуск 11. – Частина 1. – С. 282-284 (0,40 друк. арк., з яких особисто автору належить 0,30 друк. арк. – сформовані пропозиції щодо удосконалення процесу збору інформації для статистичного аналізу).

5. Бойко Ю. І. Сутність рейтингової оцінки регіонів щодо процесу оподаткування / Ю. І. Бойко // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. – Випуск 12. – Частина 2. – С. 184-187 (0,40 друк. арк.).

6. Бойко Ю. І. Система статистичних показників аналізу податкових надходжень до бюджету / Ю. І. Бойко // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. – Том 13. – С. 141-146 (0,70 друк. арк.).

у науковому фаховому виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз:

7. Бойко Ю.І. Основні напрями статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету / Ю.І.Бойко // Економічний часопис – XXI (SciVerse Scopus, EBSCOhost, Ulrich's Periodicals Directory, Index Copernicus, Central and Eastern European Online Library (C.E.E.O.L.), Russian Index of Science Citation (RISC)), 11-12(2)2013. – С. 49-52 (0,60 друк. арк.).

в інших виданнях:

8. Бойко Ю.І. Порівняльний аналіз процесу оподаткування в Україні та зарубіжних країнах у контексті світової економічної інтеграції / Ю. Бойко // Можливості та перспективи забезпечення стійкого економічного розвитку України: проблеми та шляхи вирішення: матеріали міжнародної

науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених. – Київ, 2012. – Частина II. – С. 73-75 (0,20 друк. арк.).

9. Бойко Ю. Підбір системи статистичних показників для проведення аналізу податкових надходжень до бюджету / Ю. Бойко // Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем: збірник тез XII Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів та студентів. – Львів, 2012. – С. 414-416 (0,10 друк. арк.).

10. Бойко Ю. І. Статистичний аналіз поділу податкових надходжень Тернопільської області за рівнем запровадження / Ю. І. Бойко, І. М. Шост // Современные задачи прикладной статистики, промышленной, актуарной и финансовой математики: тезисы докладов Шестой международной научно-практической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых. – Донецк, 2012. – С. 38 (0,10 друк. арк., з яких особисто автору належить 0,05 друк. арк. – проведено аналіз податкових надходжень за рівнем запровадження).

11. Бойко Ю. І. Регулювання механізму формування податкових надходжень як об'єкта статистичного аналізу / Ю. І. Бойко // Статистична оцінка соціально-економічного розвитку: зб. наук. праць XII Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Хмельницький, 2012. – С. 192-195 (0,20 друк. арк.).

12. Бойко Ю. І. Фіскальна статистика в системі інтегрованої статистичної бази / І. М. Шост, Ю. І. Бойко // Перспективи розвитку фінансової системи України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Тернопіль, 2012. – С. 351-352 (0,10 друк. арк., з яких особисто автору належить 0,05 друк. арк. – визначено роль фіскальної статистики в процесі державного управління економікою).

13. Бойко Ю. І. Вплив контрольно-перевірочної роботи органів податкової служби на розмір податкових надходжень до бюджету Тернопільської області / Ю. І. Бойко // Суперечності та тенденції сучасної економічної динаміки: матеріали I-ї Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених. – Чернівці, 2012. – Частина 2. – С. 23-25 (0,10 друк. арк.).

14. Бойко Ю. И. Роль и место факторного анализа в статистическом исследовании налоговых поступлений в бюджет / Ю. И. Бойко // Вопросы современной экономики: Электронный научный журнал. [Электронный ресурс]. – 2013. – Режим доступа: <http://economic-journal.net/2013/04/rol-i-mesto-faktornogo-analiza-v-statisticheskom-nalogovyh-postuplenij-v-budzheth> (0,40 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Бойко Ю.І. Статистичний аналіз податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів (регіональний аспект). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.10 – Статистика. – ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – Київ. – 2014.

У дисертаційній роботі визначено теоретичні та методологічні підходи статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету. Розроблено засади статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету з позиції системного підходу. Сформовано пропозиції щодо удосконалення організації інформаційного забезпечення статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету.

Запропоновано удосконалення основних напрямів статистичного аналізу податкових надходжень до бюджету. З позиції системного підходу побудовано систему статистичних показників для аналізу податкових надходжень. За допомогою цієї системи здійснено статистичний аналіз сплати податків до бюджету Тернопільської області.

Систематизовано фактори впливу на обсяг податкових надходжень до бюджету. Адаптовано метод комплексних статистичних коефіцієнтів для визначення рейтингу територіально-адміністративних одиниць щодо обсягу податкових надходжень. Удосконалено методичні підходи щодо організації розрахунків збору податків на перспективу. Відібрано найбільш адекватні моделі для розрахунку податкових надходжень до бюджету Тернопільської області на перспективу.

Ключові слова: податкові надходження, статистичний аналіз, інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських рішень, фактори впливу на рівень податкових платежів, рейтинговий аналіз.

АННОТАЦИЯ

Бойко Ю.И. Статистический анализ налоговых поступлений в бюджеты всех уровней (региональный аспект). - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.10 - Статистика. - ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана». - Киев. - 2014.

В диссертационной работе определены теоретические и методологические подходы статистического анализа налоговых поступлений в бюджет. Разработаны основы статистического анализа налоговых поступлений в бюджет с позиции системного подхода. Наполнение бюджета налоговыми платежами рассматривается как целостная система, состоящая из взаимосвязанных подсистем, типичных групп, каждая из которых вносит свою весомую долю в характеристику целого. Эффективное функционирование налоговой системы в целом возможно лишь при условии, что все составляющие взаимодействуют в рамках своего функционального назначения и являются связанными между собой.

В контексте статистического анализа процесс формирования налоговых поступлений рассматривается как многомерная характеристика, представляющая собой совокупность приёмов, подходов, методов, инструментов, рычагов, которые обуславливают взаимодействие населения, экономических субъектов и государства для наполнения бюджета денежными средствами. При этом статистическому анализу отводится

ключевое место в процессе принятия управленческих решений, что повышает их научный уровень и эффективность. Это является гарантией эффективной реализации функций государства и интересов населения.

Доказано, что для проведения качественного статистического анализа уплаты налогов, получения на его основе объективной оценки процесса налогообложения, формирования выводов нужна достоверная, своевременная, полная информация. Её наличие зависит от точности, глубины измерений и расчётов, методов получения и сферы применения данных непрерывного наблюдения, используемых для характеристики генеральной совокупности, правильности выбора методики статистического анализа и адекватности методологии.

Предложены основные направления статистического анализа налоговых поступлений в бюджет, среди которых: анализ динамики и структуры налоговых поступлений, объема налогового долга и переплат, сравнительный анализ фактических поступлений с плановыми, факторный анализ и рейтинговая оценка, определение резерва налоговых поступлений, анализ администрирования налогообложения. Подходы к анализу налоговых поступлений базируются на статистических методах и моделях количественных соотношений и причинно-следственных связей массовых общественных процессов в сфере налогообложения, закономерностей в конкретных условиях места и времени.

Учитывая то, что налоговые поступления в бюджет невозможно охарактеризовать одним отдельно взятым абсолютным показателем, с позиции системного подхода построена система относительных статистических показателей анализа налоговых поступлений с выделением отдельных блоков, нацеленных на решение конкретных задач. Она базируется на теоретических основах и методах статистики, общенаучных методах. С помощью этой системы осуществлен статистический анализ налоговых поступлений в бюджет Тернопольской области.

Систематизированы факторы влияния на уровень налоговых поступлений в бюджет. Отражены методологические основы и методические подходы к факторному анализу процесса налогообложения как важной составляющей статистического анализа. Для определения степени влияния факторов на объем налоговых поступлений в бюджет и индикатора интенсификации применен индексный метод. С помощью метода главных компонент выделены основные факторы влияния на динамику уплаты налогов, по результатам анализа сформированы соответствующие кластеры территориально-административных единиц.

В процессе исследования выявлены территориальные диспропорции в уплате налогов в бюджет. Адаптирован метод комплексных статистических коэффициентов для определения рейтинга территориально-административных единиц по объему поступлений налога от прибыли предприятий. Рассчитано коэффициент корреляции рангов Спирмена, полученных методом суммы мест и методом комплексных статистических коэффициентов, который достаточно высок и указывает на значительную

степень однозначности интегральных оценок.

Усовершенствованы методические подходы к организации расчётов сбора налогов на перспективу. Осуществлена оценка взаимосвязи объема валового регионального продукта, количества налогоплательщиков с одной стороны и объема налоговых поступлений в бюджет – с другой. Отобраны наиболее адекватные модели для расчёта налоговых поступлений в бюджет Тернопольской области на перспективу.

Ключевые слова: налоговые поступления, статистический анализ, информационно-аналитическое обеспечение управленческих решений, факторы влияния на уровень налоговых платежей, рейтинговый анализ.

ANNOTATION

Boyko Y. Statistical analysis of tax revenues to the budgets of all levels (regional aspect). - Manuscript.

Thesis for the Candidate's Degree of Economic Science, specialty 08.00.10 - Statistics. - SHEE "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman". - Kyiv. - 2014.

In the thesis the author determines both theoretical and methodological bases of the statistical analysis of tax revenue. The principles of a statistical analysis of tax revenue from the standpoint of a systematic approach are worked out. The suggestions for improvement of information support statistical analysis of tax revenue are formed.

Improvements of the basic directions of statistical analysis of the taxation process are proposed. From the perspective of systemic approach built a system of statistical indicators for the tax revenue analysis. With this system the statistical analysis of tax revenue to Ternopil region is developed.

Impacts on the level of tax revenue are systematized. A method of complex statistical factors for ranking territorial-administrative units on tax revenue is adapted. Methodical approaches to the organization of calculation of tax revenue in the future are improved. The most appropriate model of strategic planning tax revenue of the Ternopil region is selected.

Keywords: tax revenue, statistical analysis, information and analytical support for management decisions, factors influencing to the level of tax payments, rating analysis.